



Tanja Zorzut

Družba se spreminja, navade so različne kot nekoč, ritmi hitrejši. To pa sploh ne pomeni, da mladi sedaj nadomeščamo prijatelje z računalnikom, da je tehnologija zavzela njihov prostor. To je pač potreba, ki nam jo vsiljuje družba, le eno od sredstev za komuniciranje. Nikdar pa ji ne bo uspelo nadomestiti tiste višje, globlje človekove potrebe po nekem čustvenem stiku, po bližini, po pristnosti. Tega se žal včasih tudi mi sami ne zavedamo. Izbiramo lažjo pot, s takojšnjimi rezultati, ki v nas ustvarjajo le še širšo praznino. Poleg tega nam frenetičen ritem našega življenja večkrat ne dopušča, da bi se ustavili in zamislili. Vendar potrebujemo prav to, da bi imeli nekaj trenutkov na teden, ko bi se lahko sprostiti, a istočasno od tega nekaj izvlekli. Nekaj, kar bi ne igralo vloge »obveznosti«, kot npr. trening ali lekcija na glasbeni šoli. Čas pa je okrnjen, zato moramo izbirati. Izbirati med tistim, kar nam družba ponuja, med našimi interesi in med tem, kar nas dejansko privlačuje. S časom postajamo mladi vedno zahtevnejši. Ponudb je mnogo, čas pa je omejen, zato bomo prisiljeni izbirati in se odrekati tistemu, kar igra za nas sekundarno vlogo.

Kakšno vlogo imajo društva in organizacije pri tem? Kako lahko nekemu društvu uspe in privlači mlade?

Pri tem vprašanju si je treba postaviti konkretne iztočnice. Pravzaprav je bistveno imeti točno načrtano pot, da vemo, pri čem smo. To so npr. kratkoročni cilji (nastop, tekma...). Kjer

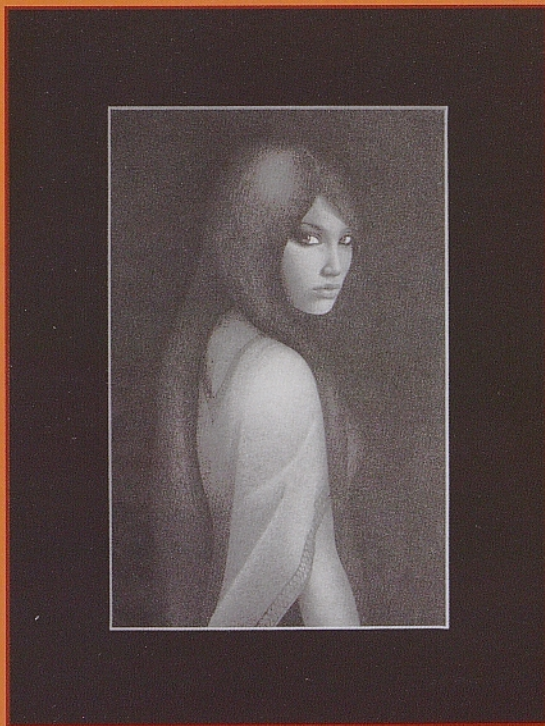
KAJ MLADI POTREBUJEJO?

je cilj, je tudi pot. In ko se stvar dobro izteče, se dobi motivacija za naprej. Bistveno je vedeti, kaj želimo, za kaj delujemo, kaj želimo posredovati. Če tega zavedanja ni, se bo bistvo nekako porazgubilo in bo delovanje izgubilo svoj smisel.

Slabost današnjega časa je pomanjkanje osebnega stika. Vsi si pravzaprav želimo bližine, pogovora, sproščenega in družinskega ozračja. Potrebujemo, da nas nekdo obvešča, da se za nas zanima, da nas pokliče. Da ni vse tako uradno in formalno. Da se počutimo bistven del neke celote. Društva bi zato morala mladim nuditi tudi te vrste občutkov, ki se morda na prvi pogled zdijo zanemarljivi, so pa bistvenega pomena, da se bo član dobro počutil in bo posledično doprinesel več kot bi sicer.

Mladi smo polni energije, odprti za katerakoli nova spoznanja in izkušnje. To je obdobje iskanja in odkrivanja. Društva in organizacije, ki se s tem ukvarjajo, bi morali prisluhniti njihovim potrebam in jim nuditi nekaj

več; kvaliteto, tisto nevidno nit, ki pa je bistvenega pomena za osebno rast.



»ADLER« (MILAN LAVRENČIČ) – nagrada publike na natečaju Mosp-Skk 2007.

MOSP IN MsSSK NA VELIKONOČNE

Pred tremi leti si je YEN – »Youth of European Nationalities«, po slovensko »Mladina evropskih narodnih skupnosti«, to je združenje evropskih mladinskih manjšinskih organizacij – zadala kot enega od dolgoročnih ciljev, da pridobi nove člane v zahodni Evropi, predvsem pa da ponovno angažira manjšine iz Francije in Španije. Končno se je ta cilj res uresničil, saj je tokrat vsakoletni seminar, na katerem se zberejo predstavniki vseh včlanjenih organizacij, priredila organizacija »Conseil Representation Generala de la Joventut d'Òc«, ki predstavlja mladino okcitsanske manjšine v Franciji.

Vabilo na seminar sta kot vsako leto prejela tudi Mladinska sekcija Slovenske skupnosti in Mladi v odkrivanju skupnih poti. Udeležili so se ga štiri predstavniki, predsednik MOSPa Matteo Feruglio, Mirjam Malalan, Matjaž Jaklič ter članica z Goriške Erika Buzin. Na dolgi poti pa niso bili sami, saj sta se jim že v Vidmu pridružili organi-

zaciji Gradiščanskih Hrvatov iz Avstrije in Madžarske ter predstavnika Kluba slovenskih študentk in študentov na Dunaju. Pot k sreči tako ni bila suhoparna in dolgočasna. Po prenočitvi v Savoni so si mladi ogledali še Nico in Montecarlo ter z avtoceste občudovali prekrasno

Provanso in južno Francijo sploh. Na žalost pa je bila pot dolga in so Pireneje zagledali šele naslednje jutro.

»JEZIKI IZVEN MEJA«

V nedeljo, 7. aprila, se je le začel uradni del programa Easterseminarja. Tema seminarja je bila »Jeziki izven meja«. Izbiro utemeljujeta posebnost okcitsanske manjšine, ki je prisotna na ozemljih Francije, Italije in Španije, ter želja, da bi državne meje ne omejevale jezika.



Poleg Hrvatov in Slovencev iz Italije in Avstrije se je seminarja udeležilo še okrog 100 mladih pripadnikov 24 manjšin iz petnajstih držav Evrope. Vsi so se zbrali v prijetnem mestecu Tarbes ob vznožju zasneženih pirenejskih vrhov. Med njimi so člani MOSPa našli veliko starih poznanstev pa tudi novih obrazov, kar je znak, da mladino manjšinska tematika zanima ter da jim skrb za ohranjanje svojega jezika in kulture ni tuja.

RAZGIBANO IN POUČNO V DELAVNICAH

V primerjavi s prejšnjimi seminarji je bil letošnji dosti bolj usmerjen h konkretnemu delu za pravice manjšin, predvsem pa k »organizational development«, to je k organizacijskemu razvoju MENSa, ki je v zadnjih 5 letih skorajda podvojil svoje članstvo. Zaradi tega in zaradi zastavljenih ciljev, kot so odpiranje na Baltik, Balkan in Pirenejski polotok, se bo moral MENS v prihodnje soočiti z večjimi zahtevami, večjo profesionalnostjo ter boljšo organiziranostjo. S sedanjo strukturo organizacije se tega ne bo dalo doseči, zaradi tega pa so člani že na prejšnjem seminarju v Subotici odločili, da bo potrebno spremeniti statut in delovne postopke ter vse skupaj razširiti in pripraviti potencialno mesto za vse evropske manjšine.

Udeležencem, ki so bili prvič na Easterseminarju, so bile namenjene ostale delavnice, od debatne pa do politične, kjer je bil govor o Okcitanjih, okcitanščini ter odnosu, ki ga ima Francija do manjšin. Francija je namreč edina država v Evropi, ki manjšin in manjšinskih jezikov ne priznava, večidel zaradi principov francoske



Zgoraj: območje, na katerem živi okcitska manjšina.

Spodaj: naši predstavniki Mirjam, Matjaž, Matteo in Erika.

Desno zgoraj: med delavnico (foto E. Buzin).

SEMINARJU

PRI OKCITANCIH V FRANCII

revolucije, po kateri so vsi ljudje enaki in je zaradi tega tako imenovana »pozitivna diskriminacija« neustavna.

Posebno pohvalo pa so si zaslužili udeleženci medijske delavnice, ki so v nekaj dnevih iz nič ustvarili revijo z duhovitimi ter zanimivi vsebinami ter z mladim in osvežujočim izgledom.

OKCITANCI V KATALUNJI

Seminar pa niso le delavnice, saj je na programu še ogromno drugih aktivnosti. Med te sodi tudi ekskurzija. Okcitanzi so nas popeljali v Pireneje, čez mejo, v Val D'Aran. To je edina dolina v Španiji, kjer govorijo okcitanško, paradoksalno pa je to tudi edini kraj, kjer je okcitanščina priznana kot edini uradni jezik. Upravno spada namreč Val D'Aran pod avtonomno regijo Katalunijo, kar je po vsej verjetnosti razlog za tolikšno spoštovanje in podpiranje okcitanščine. V prelepi gorski vasi, posejani s kamnitimi hišami, je bila predstavitev španskega dela okcitanške manjšine. Za italijansko govoreče ljudi je jezik dobro razumljiv, takoj pa je možno opaziti

razliko med okcitanščino, ki jo govorijo v Španiji, Franciji ali Italiji.

Kar se uradnih delov seminarja tiče, naj omenim le izčrpno diskusijo na okrogli mizi med predstavniki okcitanških politikov, aktivistov ter intelektualcev. Posebno dobrodošel pa je bil tudi sprejem v občinski hiši, kjer sta župan in predsednik dežele Visoki Pireneji prisotne toplotno sprejela ter jih motivirala s toplimi besedami, ki so tako značilne za s soncem obsijane latinske narode. Sledil pa je še manjši prigrizek z okcitanškimi oljkami in ne ravno okcitanškim šampanjcem.



Sprejem v občinski hiši (foto E. Buzin).

12-URNO ZASEDANJE OBČNEGA ZBORA

Kar se pa MENSovega uradnega programa tiče, je bila na programu kot vsako leto skup- ➤

MOSP je na občnem zboru MENSa v Tarbi predstavil resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta kot uradni dokument MENSa in bo poslana pristojnim osebam, upravam in organom. Občni zbor je najvišje telo MENSa.

Občni zbor Mladine evropskih narodnih skupnosti podpira in se pridružuje pismu, ki sta ga Svet slovenskih organizacij in Slovenska kulturno gospodarska zveza naslovlila na spoštovana ministra za zunanje zadeve republik Italije in Slovenije, Massima D'Alema in Dimitrija Rupla.

MENS opominja na nujnost izvajanja zakona 38/01, zaščitnega zakona za slovensko manjšino v Italiji. Predvsem je potrebna končna določitev dvojezičnega ozemlja, povišanje finančne dotacije slovenski manjšini v Italiji, preureditev finansiranja slovenskih manjšinskih medijev ter nenazadnje uveljavljanje pravice rabe slovenskega jezika v javni upravi.

Prav tako zahtevamo izboljšanje zakona 482/99, ki temelji na treh točkah: a) rabi manjšinskih jezikov v javni upravi, b) poučevanju

jezikov v javnih šolah, c) dostopu do državne televizije. Potrebna je tudi vrnitev finančnih sredstev, ki jih zakon predvideva in ki so bila med prejšnjo desnosredinsko vlado močno okrnjena.

Pričakujemo tudi čimprejšnjo ratifikacijo Evropske listine o deželnih in manjšinskih jezikih Sveta Evrope, ki je bila sprejeta v Strasbourgu 5. novembra 1992, in je stopila v veljavo 1. marca 1998. Ratifikacija naj steče po vladnem osnutku, ki ga je sprejela italijanska poslanska zbornica (v Senatu s številko 2545).

Smatramo za pomembno, da italijanski parlament potrdi (z dvojnimi branji) novi statut avtonomne dežele FJK, v katerem so predvidene tudi pomembne novosti, ki zadevajo slovensko manjšino in druge manjšinske jezikovne skupnosti.

Občni zbor Mladine evropskih narodnih skupnosti / Youth of European Nationalities Tarbes / Tarba (FRA), 12 april 2007

« (dalje s prejšnjih strani)

ščina. Ta služi kot priprava na občni zbor, ki je MENSov najpomembnejši organ. Tu se orišejo glavne teme občnega zbora, predstavijo se kandidati za odbor, člani predstavijo osnutke resolucij in podobno.

Občni zbor pa je vedno zelo pričakovan dogodek, saj na njem delegati včlanjenih organizacij razrešijo del odbora in izvolijo nekatere nove odbornike, sprejemajo predloge in resolucije. Predstavijo tudi program za naslednje leto ter obračun preteklega leta skupaj s proračunom. MOSP in MsSsk sta kot vsako leto na skupščini imela dva glasova, na občnem zboru pa šest. Ob glasovih pa ima tu vsaka organizacija priložnost da nastopi pred vsemi ostalimi in pove svoje mnenje o delovanju MENSa ali o manjšinskih vprašanih. MOSPovci so tako večkrat nastopili ter predlagali nekaj zamenjav k statutu ter delovnim postopkom. Za predstavnike Slovencev v Italiji pa je bila najvažnejša točka gotovo predstavitev resolucije o

izvajanju zaščitnega zakona, ki je bila soglasno odobrena.

Sledile so še volitve za mesto tajnika in podpredsednika YENa. Izvoljena sta bila Nemeč z Danske Jens-Christian Beuke, ki je nadomestil Retoromanko Chatrino Josty na mestu podpredsednika, ter Arek Luba, Nemeč s Poljske, ki je nadomestil tajnika Štefana Emricha, gradiščanskega Hrvata iz Avstrije.

Jens Christian in Arek sta se pridružila predsedniku, koroškemu Slovincu Aleksandru Studen-Kirchnerju in ostalima članicama odbora, lužiški Sorbinji Christiani Walde ter Nemki z Madžarske Katalin Sebok.

Naj omenimo še, da so v preteklosti zamejske Slovence v odboru predstavljali Peter Rustja, Matej Susič in Matjaž Jaklič, vsi trije pa so sedeli na podpredsedniškem mestu.

Tokrat je bil občni zbor rekordno dolg, saj so prisotni morali zdržati celih 12 ur.

Celoten seminar se je po ocenah vseh dokončal nadvse pozitivno, zaključeno delo je



Med dolgim občnim zborom (foto E. Buzin).

bilo povsem nad pričakovanji, ozračje je bilo ravno tako enkratno, kljub temu da je vse skupaj prehitro minilo in je na počil čas za pozdrave.

V imenu MOSPa in MsSsk pa še čestitamo uradnici MENSa, Susi Schenk, ki je, medtem ko je bil občni zbor v teku, v Budysinu povila skoraj 5kg težkega prvorojenčka.

Posebno zahvalo pa MOSP namenja Slovenski prosveti ter Slovenski skupnosti, ki sta finančno podprli udeležbo na seminarju in vseskozi omogočata članstvo v MENSu.

Matjaž Jaklič

SKK in MOSP/Vsakoletni natečaj za mlade umetnike

MED NAMI SO BODOČI PESNIKI, PISATELJI, SLIKARJI IN FOTOGRAFI!

Umetniške duše so običajno po naravi take, da se s svojim izdelkom ne bodo na široko bahale. To velja posebno za mlade in neizkušene ustvarjalce. Večkrat se raje celo skrivajo in svojega talenta za umetnost ne razkrijejo, ampak zadržijo v intimnosti. Nekateri nika kor ne najdejo priložnosti ali spodbude, da bi svojo umetnost razkrili ljudem, ...drugi pa v tem uspejo v zelo kratkem času. Zato pa obstajajo razne pobude, da se avtorji predstavijo širši publiki.

Ena od teh pobud je likovni, fotografski in literarni natečaj za mlade do 30. leta starosti, ki sta ga organizirala MOSP in SKK. Zaključil se je uspešno; 22. aprila so namreč na ul. Donizetti podelili nagrade najboljšim prispevkom.

Publika si je lahko ogledala razstavo likovnih in fotografskih del, člani gledališkega krožka SKK pa so poskrbeli za recital literarnih prispevkov. Tema in tehnika sta bili prosti za vse tri natečaje, kdor je želel, pa je lahko ustvarjal na verz pesnika Alojza Gradnika "Ah, noč ne prinaša miru mi", ki so ga organizatorji izbrali zaradi 40-letnice njegove smrti in zaradi 125-letnice njegovega rojstva.

NAGRADE LITERARNEGA NATEČAJA

Literarne prispevke je ocenila komisija, ki so jo sestavljali pisateljica Evelina Umek, pesnik in urednik Jurij Paljk ter predstavnica založbe Mladika Nadja Roncelli. Avtorjev je bilo letos 23, večina od njih se je odločila za poezijo, le štirje za ▶▶

prozo. Prispevek z naslovom "Svetlobni dotik" si je prislužil **3. mesto**. Avtorica prispevka je **Julija Berdon**. **2. mesto** sta si ex aequo prislužili dve deli, eno v prozi in drugo v poeziji. Prozno delo z naslovom "Poslednji utrinki iz mojega življenja" je napisala **Patrizia Jurincic**. Ciklus pesmi s šifro **Pomlad** pa je napisala **Raffaella Petronio**. Na **1. mesto** se je uvrstila **Jana Zupančič** s prispevkom z naslovom "Takrat zapri oči in zapleši".

NAGRADE LIKOVNEGA NATEČAJA

Komisijo za likovne prispevke so sestavljali likovna kritičarka Magda Jevnikar, likovna pedagoginja, arh. Magda Samec in mladi likovni ustvarjalec Štefan Turk. Pregledali so devet del ter se odločili, da **3. mesto** podelijo **Jerneju Legiši** za delo z naslovom "Morje skozi okna", **2. nagrado** so podelili **Urški Sinigoj** za delo s šifro **Sončica**, **1. nagrado** pa je prejela **Roberta Busechian** s šifro **Biser: znova**.

NAGRADE FOTOGRAFSKEGA NATEČAJA

Fotografskega natečaja se je udeležilo 11 avtorjev. Komisija, ki so jo sestavljali inž. Marjan Jevnikar, kritičarka Magda Jevnikar in oblikovalec Danilo Pahor, je **3. mesto** dodelila fotografiji z naslovom **Mucek Špric** avtorice **Fjone Mezgec**. **2. mesto** si je s fotografijo z naslovom **Čas** prislužil **Štefan Grgič**. **1. mesto** pa

je zasedel sklop šestih fotografij z geslom **1978**. Avtor je **Robi Jakomin**.

OSTALI NOMINIRANCI IN NAGRADE PUBLIKE

Mentorji natečaja so sklenili, da zaradi visokega števila prijavljenih avtorjev podelijo posebna priznanja še vsem tistim, ki so dosegli pri katerem od komisarjev po eno "nominacijo". Predlagajo obenem, naj bodo ti prispevki objavljeni v prilogi Mladike, Rast. Posebna priznanja za literarna dela so prejeli **Matija Rupel** za pesem **Tujec med tujci**, **Andrej Sodja** za pesem **Obup avtorja**, **Christian Lavrenčič** za pesem **Kras je raznostraničen**, **Nastja Slavec** za pesem **To noč nočem spati** in **Jasmina Guštin** za pesem **Utrinek**. Skupno priznanje so preliše **dijaki mehanskega oddelka strokovnega zavoda Jožef Štefan**, ki so se pogumno in duhovito lotili pesnikovanja. Med fotografijami mentorji priporočajo za objavo trilogijo **Institucius** avtorice **Nicole Cherbancich**, med likovnimi izdelki pa portret s šifro **Adler** avtorja **Milana Lavrenčiča**.

Na nedeljskem večeru pa je lahko tudi publika glasovala za najboljšo delo iz vsakega od treh natečajev. Z največjim užitekoma je tako prisluhnila prispevku **Poslednji utrinki iz mojega življenja** avtorice **Patrizie Jurincic**. Najbolj kreativen in domiselni likovni izdelek je po mnenju publike portret s šifro **Adler** **Milana Lavrenčiča**,

najlepša fotografija pa **Mucek Špric** **Fjone Mezgec**.



Vsako leto so organizatorji natečajev zadovoljni s številom prispevkov, še bolj pa z njihovo kakovostjo. Med prispevki so namreč tisti, ki so na zadovoljivi ravni, nekateri pa to raven celo presežejo. To dokazuje, da je med nami veliko nadarjenih, morda tudi bodočih pisateljev, pesnikov, fotografov in likovnih ustvarjalcev. Take pobude so zelo pozitivne, saj mladino spodbujajo k ustvarjanju in izražanju lastnih čustev s pomočjo umetnosti. Tudi sam sem bil zelo navdušena nad poslušanjem, prebiranjem in ogledovanjem umetnin mladih ustvarjalcev, saj mislim, da so take pobude resnično pozitiven izziv mlademu človeku, ki bi se rad izkazal oz. pomeril s sovrstniki. Taki natečaji spodbujajo in motivirajo, poleg tega pa mladim pomagajo, da sprejemamo kritiko in to nam zagotovo pomaga pri odraščanju.

Zgoraj: letošnji nagrajenci literarnega, likovnega in fotografskega natečaja (foto B. Susič).

Spodaj: tri slike iz ciklusa 1978 Robija Jakomina, nagrajen s prvo nagrado na fotografskem natečaju.

Jure Kopusar



Žalostne zgodbe aleksandrink kot opozorilo za današnjo realnost

JUŽNI VETER – MARJAN TOMŠIČ

Založba: Društvo 2000

Ljubljana: 2006

Pravijo, da ima vsak posameznik svojo usodo in da se ta izvrši, če to hočemo ali ne. Zapisana je nekje v zvezdah ali na listih neotipljive, a vseeno obstoječe knjige. Ne moremo je spremeniti, ker se bo z našo voljo ali brez nje vseeno zgodila. To smo lahko zasledili že v antičnih pripovedkah in v osebi kralja Ojdipa. Spet pa se z nesrečno in ponekod pogubno usodo srečujemo v Tomšičevem Južnem vetru (2006), ki je naslednik Grenkega morja.

Marjan Tomšič



JUŽNI VETER

Zgodbe slovenskih Egipčank

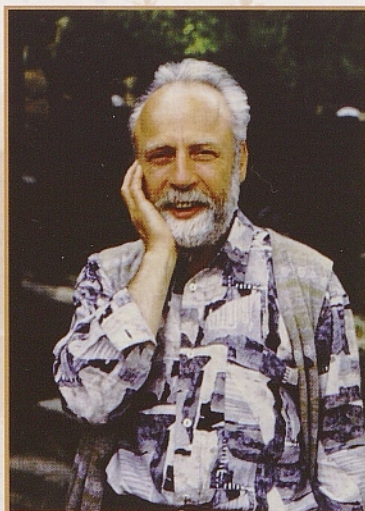
Danes je v civiliziranem in tehnološko razvitem svetu nepojmljivo, da bi se morali odpraviti na tujo zemljo, kjer ne vemo, kaj nas čaka in kaj bo tam z nami, samo zato, da bi rešili družino pred lakoto in obubožanjem. Danes nam nič ne manjka: hrane imamo dovolj, imamo streho nad glavo, oblačila na sebi in denar v banki. Danes se mladostniki pritožujejo, ker jim mama ni kupila majice določene znamke ali pa, ker jim je za kosilo skuhalo juho, medtem ko so oni želeli pečenko. Danes imamo vsega na pretek in se sploh ne zave-

damo, da smo živi, srečni, zdravi in nam nič ne manjka. Danes moramo biti hvaležni, da nismo doživeli vojne, obubožanja in prave revščine. Danes se moramo zavedati, da ni samoumevno odraščati z mamo in jo imeti vedno blizu. Danes. Kaj pa nekoč?

So bile omenjene stvari tudi nekoč samoumevne? V **Južnem vetru** nam Tomšič poroča o lakoti, o strahu pred smrtjo in obubožanjem. Zaradi svoje družine in lakote so se aleksandrinke, slovenske Egipčanke ali šandrinke odpravile na tujo zemljo. Zakaj pa? Da bi rešile kmetijo, imele kruh za vsak dan in da bi svojim otrokom zagotovile kar se da normalno življenje. Zaradi tega so doma puščale dojenčke in moža in se vkrcale na ladjo. Pogosto so se v Egiptu, Kairu in drugih krajih zaposlile pri bogatih nemških, francoskih in arabskih družinah. Tam so dojile in bile z mislijo stalno pri svojem otroku, ki je moral doma piti kravje mleko, medtem ko so one dajale svoje mleko tujcu. Tamkajšnje bogate matere so namreč hotele ohraniti lep, mlad videz in niso hotele imeti povešenih prsi zaradi dojenja otrok. Tako so k sebi poklicale slovenska dekleta.

Ta pa so bila v družini edina, ki so lahko služila in pošiljala denar za popravo hleva, strehe in ohranitev njiv. Ponavadi so te mlade Slovenke bile s Krasa in iz Gorice. Najprej so se odpeljale do Trsta, se tam vkrcale na ladjo in nadaljevale večurno vožnjo v slabem fizičnem in moralnem počutju do obljubljenega zaslužka.

Usode naših slovenskih Egipčank niso bile rožnate. Nekatere so se zaposlile kot dojljke, druge kot sobarice in varuške, kuharice in šivilje, pa garderoberke in prostitutke, ljubice in zaupnice. Vsak mesec so domov pošiljale denar, s katerim so lahko ▶▶





preživljale svoje družine in si popravljale streho nad glavo. A niso imele lepe usode. Nekatere so gospodarji izkoriščali, druge posiljevali in jih zaradi bele polti spravili v bordele, kjer so morale zadovoljevati mornarje in druge prišleke.

Mnoge so si zaradi takih izkušenj hotele vzeti življenje, a morale so vztrajati in pošiljati denar v domače kraje. Kaj so pa tam govorili o njih? Da se prodajajo za denar in da blatijo ime družine. Niso pa pomislili, da so se njihove žene prodajale prav zaradi svoje družine. Večkrat so možje teh nesrečnih žensk razmišljali, kaj bi lahko vsega naredili s tistim (krvavo) zaslužnim denarjem in so jih prav zaradi tega poslali v tujo deželo. Ko pa jim žene niso več pošiljale denarja in se niso več oglasile, so jih preklinjali, zakaj so sploh šle od doma. Ni pa jim prišlo na pamet, da se jim je mogoče kaj hudega zgodilo.

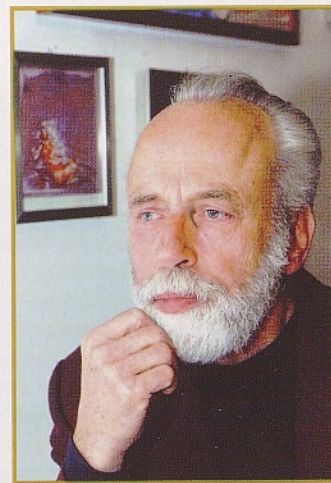
Vseh dvanajst zgodb ima grenak priokus. Bralec upa, da se bo zgodba zaključila na lep način, a se vedno znova moti. Večkrat se ob branju zamislimo. Kaj so te ženske naredile slabega, da so jih tako izkoriščali? Kje so dobile tako moč, da so se odpravile v kraj, kjer niso poznale ne ljudi ne jezika? Kako so utegnile premagati žalost, ko so doma pustile nekaj mesečnega dojenčka in so medtem dojile tuje otroke?

Na vsa ta vprašanja si moramo odgovoriti sami. Hvalevredno je, da je Tomšič zbral vse to gradivo, ki priča o pretekli zgodovini in o brez-pogojni ljubezni teh naših šandrink. Vsaka zgodba opisuje različno usodo. Jezik je prožen, prisotni so narečni izrazi. Kraji in dogodki so

tako podrobno opisani, da se zdi, da smo tam. Edina pomanjkljivost knjige je v slovničnih napakah, ki jih v tekstu kar mrgoli.

V zgodbah je začutiti vsemogočno prisotnost vere, Alaha in mujezinov. Aleksandrinke se vedno znova obračajo na svojega boga, molijo in prosijo za svoje družine ter obiskujejo maše v slovenskem jeziku. V tujini si med seboj pomagajo, če le morejo. Vse te usode nas spominjajo na Lepo Vido – stremljenje k boljšemu jutri v optimističnem upanju na boljše in lepše življenje.

Sandrinke so nam lahko torej v opomin. Ob branju se lahko zamislimo in preišljujemo o vsem gorju, ki so ga pretrpele te naše domačinke. Bi bile tudi mi, današnje slovenske ženske zmožne takega odrekanja zaradi ljubezni do naših otrok? Bi se tudi mi tako žrtvovali in pretrpele grozne muke zaradi daljine od doma? Mislim, da nekaj takega danes ni primerljivo.



Vsak dan se odločamo, kam bomo šli na počitnice, kako bomo zapravljali denar in kam bomo šli nakupovat. Bojim se, da če bi danes na lastni koži izkusile kaj takega kot aleksandrinke, temu ne bi bile kos zaradi hitrega tempa in vrednot, ki jih danes sploh ne čutimo več. Kaj nam danes sploh pomeni družina? Smo se pripravljene žrtvovati za svoje domače? Danes se novoporočenci ločijo po nekaj mesecih skupnega življenja, ker razumejo, da je prilagajanje drug drugemu zelo težko in nimajo potrpljenja za to.

Mislim, da če bi se vsak izmed nas zamislil glede današnjih vrednot in lastnih prepričanj, bi se vsi boljše razumeli in bili bolj potrežljivi ter strpni drug do drugega.

Tomšičeva knjiga je torej dobra pričevalka o zgodovini in tehten razlog za prevrednotenje ter poglobitev v lastne vrednote.

Zgoraj in na levi strani: avtor Marjan Tomšič. Ob avtorju so na tej strani fotografije aleksandrink in preslikava razglednice iz Egipta.

TAKRAT LE ZAPRI OČI IN ZAPLEŠI

Prvo mesto na literarnem natečaju Mosp – Skk 2007. V utemeljitvi so člani komisije zapisali naslednje mnenje: »Iz črtice veje, kljub sivini, ki nas obdaja, optimistično spoznanje, da ne smemo sivini dodati še lastno sivino. Delo je napisano iskreno, ustrezno mladosti pisca. Posebno izstopa skoraj vizualni efekt stopnjevanja osvobajanja duše preko plesa ob imaginarnem bogatenju glasbene podlage. Le v začetnem delu se ponekod ritem pisanja preveč upočasni. Jezik je bogat, poln lepih in izvirnih podob.«

Prenatrpani avtobus počasi drsi po cesti. Zamisljeno opazujem ljudi okrog sebe. Moški v težkem zimskem plašču in z aktovko v roki strmi skozi umazano okno, nasršene obrvi kažejo nezadovoljstvo, stisnjene ustnice zarišejo ostro črto na strogem obrazu. Mlado dekle, malo mlajše od mene, poslušá glasbo in bobna s prsti po kolenih. Žene, ki s težkimi nakupovalnimi torbami ovirajo prehod, vneto premišljujejo, kaj bodo pripravile možu in otrokom za večerjo. Starejše gospe, hišne pomočnice in čistilke, ki prihajajo z onstran meje, z otožnim obrazom gledajo daleč proč, v preteklost, ki bi jo rade spremenile, in v prihodnost, ki nagajivo ogrne v temo to, kar še bo. Nekateri univerzitetni študentje brskajo po knjigah, drugi pa stikajo po mobitelu. Skregan par se ne pogovarja ne z besedami, ne s pogledi, ne s kretinami. Med njima je visok zid, ki sta si ga sama zgradila.

Gledam te ljudi, molčeče, resnobne, sive. Sive kakor težko nebo nad nami, sive kakor cesta, ki se vije kot kača, sive kakor stavbe, ki nas obkrožajo. Sive in mrzle kakor okameneli kipi, brez nasmeha, brez leska v očeh, brez čustev. Le trd kamen. Počasi dvignem roko pred obraz. Ali postajam tudi jaz siva? Avtobus se počasi ustavi, vstopi ženica. Prijazno vstanem in ji ponudim sedež. Zaman pričakujem hvaležen nasmeh. Le pogled dveh sivih oči, ki pokimajo in se že zastmirajo drugam.

Napetost, utopljiva sivina in težko ozračje me dušijo. Poženem se iz avtobusa. Neodločno hodim ob morju. Stopam počasi, z rokami globoko v žepih, s sklonjeno glavo in lasmi nad očmi, ki mi kakor zavesa zastirajo žalosten pogled na sivino. Težko mi je.

Ali ni življenje paleta živih barv? Ali ni abstraktna slika nekega norca, ki je razmazal vse barve po platnu, pri tem pa užival, se smejal, občudoval prelive, odenke, nianse, ki jih je nevede ustvaril?

Zagrenjeno dviglem pogled. Prišla sem do Velikega trga. Ljudje hitijo, zaviti v tople plašče, v srcu sivina, še bolj mrzla in siva kot tista na nebu. Postojim sredi trga. Kar naenkrat mi v ušesih zazvenijo besede neke pesmi: "Ko ne veš ne kaj in ne kako, ko ves svet strmoglavi v brezno, in ti z njim, takrat le zapri oči in zpleši..."

Zaprem oči. Kakor v sanjah si sezujem čevlje in si odpnem plašč, ki zdrsi na tla. Bosa naredim korak in nato...Pričnem plesati.

Plešem za gospoda z nasršenimi obrvmi. Zahah rok.

Plešem za tiste gospe, ki živijo v bridkih spominih. Obrat.

Plešem za par, ki vztraja vsak na svoji strani zidu. Skok.

Plešem za vse okamenele podobe, ki so izgubile čar barv. Dvignem roke kvišku.

Barvna pika na sivem platnu. Čoln na oceanu. Žarek sonca v temi. Iskra ognja med pepelom. Kaplja vode v puščavi. Skok. Dvojni korak. Zasuk roke. Še en korak. Pa znova obrat. Plešem po glasbi, ki se mi v mehki melodiji izliva iz srca. Slišim nežnost tipk klavirja. Visoke tone flavt. Lok mehko drsi po strunah in ustvarja mile zvoke. Občutim vsako noto, ki mi šepeta na uho glasbo življenja. Glasbo, ki me hoče rešiti brezna, v katero padajo vsi ljudje, sivine, ki zavaja in slepi. Glasbo, ki opeva barve sveta.

Ritem se pospeši, nežnost melodije se razvije v upor. Nočem, nočem osiveti!

Tu basi, tu tube, tu trobente, bobni in fagoti! Glasba naj brizgne tvoj okrvavljeni krik čez ta negibni svet v to mrtvo in sivo nebo! Uprimo se sivini, ki nas duši, priklepa, uničuje! Sivini, ki rodi samoto in trže niti prijateljstva, sivini, ki pogasi plamene vroče ljubezni, sivini ki...

Zadihano in skoraj jezno plešem naprej in naprej. Kakor strela, ki šviga med nevihto. Sem električna. Sem energija. Sem Moč. Živ ogenj.

Ne čutim na sebi začudenih pogledov mimoidočih, ne vidim zmajajočih glav, ne slišim strupenih opazk. Sedaj sem le jaz, ki se sama bojujem proti sivini, ne, ne sama, ob sebi imam skrivnostni duh, ki mi pomaga, v sebi najglobljo ljubezen, srce je prežeto z upanjem v barvito prihodnost. Vsak korak je bliže svobodi. Čutim, da zmagujem, zmagujem, zmagujem! Nato še skok, zadnji obrat in...

Se ustavim.

Globoko lovim sapo. Vročje mi je, srce mi še vedno gori od vroče strasti. Oči imam še zaprte. Ne upam si jih odpreti.

"Hej, ti pustna šema! Na, tu imaš."

Žvenket. Počasi odprem oči. Gruča fantov, ki se škodoželjno smeje, se počasi oddaljuje. Ljudje okoli mene zmajujejo z glavo in se razpršijo. Oči mi švignejo k nogam. Pred mano leži kovanec. Še vedno lovim sapo. Nič se ni spremenilo. Še vedno vlada sivina. Je torej nisem premagala...?

Nato dvignem pogled. Nasmehnem se. Visoko na nebu, nad oblaki in sivino, zame, le zame sije sonce.